

O'n ikki maqom

Valiyev Islom To'lqin o'g'li

Buxoro Davlat universiteti san'atshunoslik fakulteti musiqa ijrochiligi va madaniyat kafedrasida Vakal an'anaviy xonandaligi ta'lim yo'nalishi

Annotatsiya: O'n ikki maqom sifatida ham tanilgan O'n ikki maqom XIII-XVII asrlarda Yaqin va Yaqin Sharq mamlakatlarida professional musiqa amaliyotining asosi bo'lib kelgan. Bu nazariy tizim o'zbek musiqa an'analari doirasidagi badiiy ifoda, madaniy meros va tarixiy ahamiyatning chuqur uyg'unligini ifodalaydi. Ushbu maqola "O'n ikki maqom"ning hayratlanarli olamiga kirib, ularning tarixiy evolyutsiyasi, madaniy ramziyligi va o'zbek musiqa merosi gobelenidagi chuqur merosiga oydinlik kiritadi.

Kalit so'zlar: musiqiy asarlar, musiqa, san'at, o'n ikki maqom, ijod.

"O'n ikki maqom" o'zida mujassam va murakkab tuzilmani o'zida mujassam etgan bo'lib, musiqachilar murakkab ohanglar, ohanglar va hissiy manzaralarni kezib, tomoshabinlar bilan jaranglaydigan va o'zbek musiqiy merosining mazmun-mohiyatini o'zida mujassam etgan jozibali kompozitsiyalarni yaratadilar. Ko'p asrlik an'analarga asoslangan va turli tarixiy ta'sirlar bilan boyitilgan "O'n ikki maqom" o'zbek musiqa hunarmandchiligining poydevori bo'lib xizmat qiladi. O'n ikki maqomning kelib chiqishi, ahamiyati va doimiy ta'sirini o'rganish musiqachilar va tomoshabinlarni o'ziga jalb qilish va ilhomlantirishda davom etadigan musiqiy boylik, badiiy mahorat va madaniy chuqurlik dunyosini ochib beradi.

O'zbek musiqiy merosining ulkan gobelenida "O'n ikki maqom" badiiy ifoda va madaniy ahamiyat cho'qqisi bo'lib turibdi. Ko'p asrlik an'analardan va boy tarixiy ta'sirlarga asoslangan "O'n ikki maqom" XII-XVII asrlarda Yaqin va Yaqin Sharq mamlakatlari musiqani shakllantirgan murakkab nazariy tizimni ifodalaydi. Ushbu maqola o'n ikki maqomning sirli olamiga chuqur kirib boradi, ularning kelib

chiqishi, ahamiyati va o'zbek musiqa an'analariga ta'sirini o'rganadi. "O'n ikki maqom" nomi bilan ham mashhur bo'lgan "O'n ikki maqom" professional musiqachilarning ijodiy faoliyatiga yo'l ko'rsatishga mo'ljallangan nazariy tizim sifatida vujudga kelgan. O'n ikki maqomning har biri o'ziga xos his-tuyg'ular va mavzularni uyg'otadigan o'ziga xos musiqiy rejimni ifodalovchi ohang, ohang va tovushning o'ziga xos kombinatsiyasini o'zida mujassam etgan. Vaqt o'tishi bilan bu tizim rivojlanib, kengayib, o'zbek musiqiy merosining teranligi va rang-barangligini namoyon etuvchi murakkab kompozitsiyalar va murakkab musiqa tuzilmalarini yuzaga keltirdi. O'zbek musiqa an'analarida "O'n ikki maqom" madaniy timsol va badiiy yuksaklikning tashuvchisi sifatida alohida o'rin tutadi. Har bir maqom tabiatning, insoniy his-tuyg'ularning va ruhiy o'lchovlarning tomonlarini aks ettiruvchi o'ziga xos xususiyatga ega. O'n ikki maqom quvnoq bayramlardan tortib to g'amgin mulohazalarga qadar turli xil kayfiyat va ifodalarni o'z ichiga oladi va musiqachilarga ijodiy ilhomning keng omborini beradi. O'n ikki maqom nafaqat musiqani nazariy tushunishga ta'sir qildi, balki musiqiy ijroning amaliy jihatlarini shakllantirishda ham hal qiluvchi rol o'ynadi. O'n ikki maqom bo'yicha o'qitilgan musiqachilar har bir maqomning nuanslarini o'rganish, ohanglarni o'zgartirish va tomoshabinlar bilan rezonanslashadigan uyg'un kompozitsiyalar yaratishda mohir. "O'n ikki maqom"ni ana shunday chuqur anglash o'zbek sozandalariga an'anaviy musiqa shakllarini asrab-avaylash va jonlantirish, ayni paytda ularni zamon talabiga moslashtirish imkonini berdi. O'n ikki maqomning saqlovchilari sifatida o'zbek musiqachilari badiiy yuksaklik va madaniy iftixor merosini oldinga olib boradilar. Ular o'zlarining chiqishlari va kompozitsiyalari orqali ushbu qadimiy rejimlarga jon berishda davom etadilar va ularni tez o'zgaruvchan dunyoda dolzarb va jonli qiladilar. Oldinga nazar tashlaydigan bo'lsak, O'n ikki maqom innovatsiyalar va hamkorlik uchun ajoyib imkoniyatlarni taqdim etadi, an'ana va zamonaviylik o'rtasidagi tafovutlarni yo'qotadi va musiqani abadiy go'zalligi bilan boyitadi.

Xulosa:

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, "O'n ikki maqom" o'zbek madaniyatining

ruhi va ruhini o'zida mujassam etgan musiqiy meros xazinasini ifodalaydi. Ushbu qadimiy rejimlarning chuqurligini o'rganib, biz vaqt va makondan ustun turadigan go'zallik, murakkablik va san'at olamini ochamiz. O'n ikki maqomning bardavom merosini nishonlar ekanmiz, keling, avloddan-avlodga o'tib kelayotgan boy musiqiy an'analarni asrab-avaylashda va asrab-avaylashda davom etaylik, o'zbek musiqiy merosi merosi kelgusi yillar davomida jonli va yorqin bo'lib qolishini ta'minlaylik.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- 1.Oripov, A. Turon tarixi jurnali. T. 2012. – B.3.
- 2.Yunusov, R. Faxriddin Sodiqov.T. Musiqa. 2005. – B.13.
- 3.Rajabiy, Yu. Musiqa merosimizga bir nazar.T. G'.G'ulom. 1978. – B.31.
- 4.Mandelbrot, B. Fraktal'naya geometriya prirodi. M. IKI. 2002. – B.14.
- 5.Matyoqubov, O. Maqomot.T. Musiqa. 2004. – B.27.
- 6.Rajabov, I. Maqomlar.T. San'at. 2006. – B.41.